

AKTIVNÍ EVROPSKÁ

panně

PROJEKTY PODPOŘENÉ Z PROGRAMU EVROPA PRO OBČANY

AKTIVNÍ EVROPSKÁ paměť

Projekty podpořené z programu Evropa pro občany

Realizace: Kateřina Hamplová, Aneta Zilvarová, Ladislav Havelka

Jazyková korektura: Petr Placák, Andrea Gričová

Grafické zpracování: Ota Drápal | mimomeze.cz

V roce 2013 vydal Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky.

Texty byly redakčně upraveny.

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou souborná publikace představující úspěšné projekty z České republiky, které byly podpořeny z programu Evropa pro občany v rámci Akce 4 tohoto programu – Aktivní evropská paměť. Publikaci vydává Národní kontaktní místo programu Evropa pro občany, které působí v rámci Odboru informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR.

Program Evropa pro občany je dlouhodobě fungujícím programem Evropské unie, který si klade za cíl například podporu setkávání občanů z různých společenství v Evropě, podporu diskuse a činností souvisejících s evropským občanstvím a propagaci evropských hodnot a přínosů evropské integrace. Člení se na čtyři akce – Aktivní občané pro Evropu, Aktivní občanská společnost v Evropě, Společně pro Evropu a Aktivní evropská paměť.

Akce 4 nebyla vybrána náhodně. Jedná se dlouhodobě o část programu, v níž žadatelé z České republiky dosahují nezanedbatelné úspěšnosti a z ní podpořené projekty zaznamenaly pozitivní ohlasy v celé Evropě. Cílem této akce je připomínání obětí nacismu a stalinismu a ochrana archivů a míst spojených s deportacemi jako způsob vyrovnávání se s minulostí a utváření budoucnosti.

Doufáme, že představené projekty Vám budou inspirací a přejeme Vám příjemné čtení.

PhDr. Lucie Loskotová
Ředitelka odboru
Odbor informování o evropských záležitostech
Úřad vlády České republiky

Obsah

Úvodní slovo	3
Petr Placák: Oběti totalit a sjednocená Evropa	6
Informace o programu Evropa pro občany	8
<u>Organizace s podpořenými projekty:</u>	
ANO pro Evropu – Českoslovenští političtí vězni: orální historie obětí stalinismu (Czechoslovak Political Prisoners: Oral Histories of Victims of Stalinism)	10
Člověk v tísní – Příběhy bezpráví (Stories of Injustice)	12
Dokumenty, mládež & společnost – Dcery 50. let (Daughters of the Enemy), Děti stalinismu (Children of Stalinism)	14 16
Institut Tereziánské iniciativy – Mozaika paměti (Mosaic of Memory)	18
Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém – Pochod živých (March of the Living)	20
Nakladatelství a vydavatelství Větrné mlýny – Cesty paměti (Memorial Trails)	22
Opona – FUTURAMA	24
Památník Lidice – Mezinárodní kongres „Současná hrozba neonacismu a projevy xenofobie“ (International Congress „The Current Threat of Neo-Nazism and Xenophobia“)	26
Post Bellum – Příběhy 20. století (The Stories of the 20th century)	28
Romano Džaniben – Dějiny Romů ve výuce (History of the Roma in the Classroom)	30
Ústav pro studium totalitních režimů – 20 let poté (20 Years After: Central and Eastern European Communist Regimes as a Shared Legacy)	32
Zapomenutí – Zmizelí sousedé (Neighbours who disappeared)	34
Židovské muzeum v Praze – The Database of Testimonies from Holocaust Survivors and Witnesses	36
Živá paměť – Učení se z historie (Teaching Remembrance – Living History of Holocaust Legacies in the Classroom)	38

OBĚTI TOTALIT A SJEDNOCENÁ EVROPA

„Totalitní režimy popírají lidskou důstojnost a pošlapávají veškerá základní práva naší společnosti. (...) Vzpomínky na tuto minulost jsou společným dědictvím všech Evropanů. (...) Budeme-li udržovat živou památku na hrůzy minulosti všech totalitních režimů, posílíme současně povědomí o základních evropských právech. (...) Konfrontace s nelidskostí těchto zločinů a zachování památky na jejich oběti musí být kolektivním úkolem, za jehož splnění se v Evropské unii musíme zasazovat všichni společně.“

Výše uvedené citace jsou součástí prohlášení, které koncem srpna vydala místopředsedkyně Evropské komise a evropská komisařka pro spravedlnost Viviane Redingová. Dne 23. srpna si Evropané připomínají Evropský den památky obětí stalinismu a nacismu. Při této příležitosti není od věci připomenout si genezi této věci, která je spojena s českým předsednictvím Unie.

V dubnu 2009, v roce 20. výročí zhroutilí komunismu ve střední a východní Evropě, přijal Evropský parlament většinou poslanců (proti byli jen komunisté) rezoluci O svědomí Evropy a totalitě. Rezoluce navrhla ustanovit Den památky obětí všech totalitních a autoritářských režimů, za který byl vybrán 23. srpen, kdy v roce 1939 nacistické Německo a komunistický Sovětský svaz uzavřely Pakt Molotov-Ribbentrop o neútočení s tajnými dodatky o rozdělení střední a východní Evropy na německou a sovětskou sféru vlivu. Toto spiklenectví dvou totalitních mocností se stalo základem k útoku na Polsko, vzniku druhé světové války, utrpení a smrti desítek milionů Evropanů a následnému poválečnému rozdělení Evropy.

Právě v reakci na tento vývoj se po válce utvářela idea evropského společenství jako sdružení rovnoprávných

národů založené na spolupráci a neporušitelnosti právního státu, který zajišťuje práva a důstojnost každého jednotlivce, bez ohledu na jeho původ, postavení, politické či náboženské přesvědčení.

Právě v době současné blbé nálady způsobené ekonomickým poklesem si je dobré znovu připomenout hodnoty, které evropskou společnost spojují, stejně jako zkušenost s totalitními hnutími.

Symbolický akt připomínky obětí evropských totalit, který iniciovali Východoevropané, byl mimo jiné důležitý krok k narušení mentálního rozdělení Evropy, které na starém kontinentě přetrvává po pádu fyzické železné opony a které vychází z odlišných zkušeností s totalitními režimy v minulém století - pro západní Evropu to byla především konfrontace s německým nacismem, případně s některými lokálními diktaturami, pro východ navíc zkušenost s komunistickou totalitou. A právě tato „zkušenost navíc“ - existence dlouhých desetiletí pod vládou komunistických diktatur - byla západní společností, která nic podobného nezažila, do jisté míry přehlížena či bagatelizována.

Deklarace Evropského parlamentu z dubna 2009 říká jasně, proč má být přijata: „Vzhledem k tomu, že Evropa nebude sjednocena, dokud nebude schopna vytvořit jednotný pohled na svoji historii, neuzná nacismus, stalinismus a fašistické a komunistické režimy za společné dědictví a nepovede otevřenou a důkladnou diskusi o jejich zločinech v minulém století.“

Usnesení EP mělo předejít na konferenci Evropské společnosti a komunismu, která se konala předešlého roku v Praze. Byla na ní přijata tzv. Pražská deklarace, která vyhlášovala, že: „Evropa nebude jednotná, dokud nebude

schopna uznat komunismus stejně jako nacismus za své společné dědictví a podstoupit poctivou a důkladnou debatu o všech totalitních zločinech minulého století." Výslovně varovala předtím, že rozdílné hodnocení komunistické minulosti může udržovat myšlenkové rozdělení Evropy na „východ“ a „západ“ a stát se tak faktickou překážkou v procesu evropského sjednocení.

Můžeme být hrdi, že u zrodu myšlenky celoevropské připomínky věnované obětem totalitních hnutí, tedy vlastně jakéhosi „zrovnoprávnění“ obětí komunismu s oběťmi nacismu, stály země střední Evropy za předsednictví Prahy.

Petr Placák
psáno pro EUROSOP

PROGRAM EVROPA PRO OBČANY 2007 – 2013

Program Evropa pro občany (2007-2013) je hlavním programem Evropské unie pro částečné financování mezinárodních projektů zaměřených na podporu aktivního evropského občanství. Jednou ze základních podmínek programu je nadnárodnost podporovaných projektů, která může být vyjádřena volbou nadnárodního tématu, charakterem organizátorů projektu či zaměřením na veřejnost z různých zemí.

Program spadá do gesce Úřadu vlády České republiky a jeho koordinací je pověřen Odbor informování o evropských záležitostech.

Program je pro období 2007–2013 strukturován do následujících částí:

Akce 1 - Aktivní občané pro Evropu

Akce je zaměřená na podporu aktivit partnerské spolupráce měst a obcí a na projekty občanů. Tyto činnosti jsou rozděleny do dvou skupin (opatření):

Partnerství měst

Partnerská spolupráce měst pomáhá posilovat porozumění mezi občany z různých států Evropské unie a sdílet zkušenosti z rozličných oblastí jejich života. Toto opatření podporuje aktivity, které zahrnují setkání občanů uskutečněná v rámci partnerské spolupráce měst a víceleté tematické projekty sítí partnerských měst.

Projekty občanů a podpůrná opatření

V rámci tohoto opatření jsou podporovány projekty, které nejsou omezeny hranicemi států ani jednotlivých odvětví a do nichž jsou přímo zapojeni občané. Tyto pro-

jekty mají podpořit setkávání občanů z různých oborů a oblastí, kteří budou spolupracovat nebo diskutovat o společných evropských otázkách na místní i evropské úrovni. Měly by být uplatňovány inovační metody umožňující účast občanů.

Akce 2 - Aktivní občanská společnost v Evropě

Akce je zaměřená na organizace občanské společnosti a nezávislé skupiny odborníků (think-tanky), které mohou žádat o provozní grant, nebo grant na projekt.

Tato akce se skládá ze tří skupin opatření:

Strukturální podpora evropských organizací zabývajících se výzkumem v oblasti veřejné politiky (nezávislé skupiny odborníků)

Opatření je určeno k posílení institucionální kapacity evropských organizací, které se výše uvedeným výzkumem zabývají a které jsou schopny nabízet nové myšlenky a úvahy o evropských otázkách, evropském občanství nebo evropských hodnotách.

Strukturální podpora organizací občanské společnosti na evropské úrovni

Toto opatření poskytuje organizacím prostředky pro rozvoj jejich činnosti na evropské úrovni. Smyslem je přispět k vývoji strukturované, soudržné a aktivní občanské společnosti na nadnárodní úrovni.

Podpora projektů uskutečňovaných z podnětu organizací občanské společnosti

Cílem opatření je podporovat spolupráci na konkrétních projektech organizací občanské společnosti z různých zúčastněných zemí. Zapojit se může řada organizací činných na místní, regionální, národní nebo evropské úrovni.

Akce 3 - Společně pro Evropu

V rámci této akce nedochází k vyhlášení výzev, do kterých by bylo možné podávat projekty. Opatření provádí přímo Evropská komise v součinnosti s příslušnými ministerstvy členských států a států zapojených do programu. Jedná se o velmi významné události, studie a nástroje pro šíření informací.

Akce 4 - Aktivní evropská paměť

Cílem akce je připomínání obětí nacismu a stalinismu a ochrana archivů a míst spojených s deportacemi jako způsob vyrovnávání se s minulostí a utváření budoucnosti.

V letech 2007–2012 čerpaly v rámci Akce 4 – Aktivní evropská paměť české subjekty granty ve 23 případech. Jedná se o souhrnnou částku 874 770 € (7,74%) z celkových 11 302 759 € rozdělených mezi 285 podpořených evropských projektů v tomto období. To činí české žadatele jedněmi z nejúspěšnějších předkladatelů projektů s tematikou připomínání si obětí nacismu a stalinismu v programu Evropa pro občany.

ANO pro Evropu

ANO pro Evropu je nezisková organizace založená v roce 2002, která si klade za cíl zlepšit znalost české veřejnosti o možnostech a příležitostech, které vyplývají ze zapojení ČR do EU a umožnit konstruktivně se zabývat hlavními otázkami, které jsou v této diskusi v sázce, zvláště jejich sociálními a ekonomickými dopady a významem členství pro naši demokratickou kulturu.

ČESKOSLOVENŠTÍ POLITIČTÍ VĚZNI: ORÁLNÍ HISTORIE OBĚTÍ STALINISMU (CZECHOSLOVAK POLITICAL PRISONERS: ORAL HISTORIES OF VICTIMS OF STALINISM)

PROJEKT

TÉMA PROJEKTU

Popularizace životních příběhů bývalých politických vězňů

V rámci projektu Českoslovenští političtí vězni se organizace zabývala orální historií obětí stalinismu a i po ukončení jeho financování ze strany EU pracovala skupina dobrovolníků, kteří v roce 2010 založili neziskovou organizaci Političtí vězni.cz, jejímž cílem je zachytit a uchovat paměť a životní zkušenosti bývalých československých politických vězňů a vězeňkyň – očitých svědků a aktérů nedávných historických událostí, dále vytvořit relevantní publikace a dokumenty k informování veřejnosti a vytvořit prostor pro konstruktivní debatu o minulosti. Taktéž se zaměřuje na pořádání vzdělávacích aktivit (konferencí, workshopů), v rámci nichž dochází k výjezdům na tzv. místa paměti (např. pracovní tábor Vojna u Příbrami) a k setkávání mladých lidí se samotnými bývalými politický-

mi vězni. V neposlední řadě si organizace klade za cíl neformální vzdělávání mladých lidí v oblasti nedávné historie přímo v místech perzekuce obětí komunismu (Jáchymovsko, Příbramsko).

Cíl projektu spočíval ve snaze rozšířit povědomí o době stalinismu a represi v Československu během 50. let minulého století, a to nejen mezi širší veřejností v České republice, ale i v dalších zemích Evropské unie. Důraz byl přitom kladen na rozvíjení dialogu mladé evropské generace o totalitní historii a demokratických idejích, které jsou pro evropskou společnost určující.

Projekt se opíral o sběr a zpracování životních příběhů bývalých československých politických vězňů, pro které byly vytvořeny nové webové stránky

Doba trvání:
1. 10. 2008 – 1. 9. 2009

Výše schváleného grantu:
31 374 €

Kontakt:
Tomáš Bouška
tomas.bouska@politicalprisoners.eu

Webové stránky:
www.politictivezni.cz

Partnerské organizace:
AEGEE-Praha (Association des Etats Généraux des Étudiants de l'Europe); Citizens of Europe, Německo; Univerzita v Tampere (Timo Malmi, výzkumný projekt "Prisoners of War in the former USSR"), Finsko; COHA (Česká asociace orální historie o. s.); Mene Tekel Festival, ČR; CERCEC (Centre d'études des mondes russe, caucasien et centre-européen), Francie; Ústav paměti národa, Slovensko.

www.politictivezni.cz. Součástí projektu byla i tištěná publikace Czechoslovak Political Prisoners, vzdělávací DVD a především mezinárodní konference pro mládež (Victims of Stalinism in the eyes of YOUth), mezinárodní workshop (Life in Czechoslovak Communist Labour Camps), veřejná debata u příležitosti Dne politických vězňů a workshop při letní univerzitě AEGEE (Totalitarian History and European past).

Cílovou skupinou byli studenti vysokých a středních škol z různých zemí Evropské unie, kteří měli díky projektu lépe porozumět poválečné historii východní Evropy, jež neblaze ovlivnila celý kontinent. Nezapustitelnou roli přitom měli bývalí političtí vězni, jejichž životní osudy dokázaly přiblížit dobu nesvobody a politického útisku mladým lidem lépe než cokoli jiného. K tomu přispěl i přímý kontakt, navázání dialogu a vzájemné porozumění mezi mladou generací a pamětníky. Poslední skupinu tvořili historici a vědci, kteří studenti seznámili s výsledky posledního výzkumu o inkriminované době. ×

Člověk v tísní

Humanitární organizace Člověk v tísní vznikla v roce 1992 s cílem pomáhat pronásledovaným či postiženým lidem v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě. S postupem času se stala jednou z největších neziskových organizací svého druhu ve střední Evropě, s čímž šlo ruku v ruce i rozšiřování pole její působnosti. Kromě humanitární a rozvojové pomoci a aktivní podpory lidských práv se věnuje problematice sociálně vyloučených lokalit a v neposlední řadě vzdělávacím aktivitám.

PŘÍBĚHY BEZPRÁVÍ (STORIES OF INJUSTICE)

Moderní československé dějiny

Vzdělávací program Jeden svět na školách realizuje Člověk v tísní již několik let. Záměrem projektu je snaha zprostředkovat možnosti filmů a dalších audiovizuálních prostředků především pro výuku historie. Spolu s filmy školám poskytujeme soubory doprovodných didaktických a informačních materiálů a školíme pedagogy v jejich využití. Ohlasy učitelů jednoznačně potvrzují, že jim naše materiály pomáhají doplnit výuku nejnovějších dějin a usnadňují práci s řadou témat. Od roku 2004 se soustavně věnujeme moderním československým dějinám v rámci projektu Příběhy bezpráví. Postupně jsme sestavili kolekci filmů mapujících naše novodobé dějiny, které přibližují důležité události moderních československých dějin s důrazem na období 1945–1989 a zároveň přinášejí svědectví o konkré-

ních osudech a každodenním životě v období totality. Primární cíl projektu je snaha zintenzivnit zavádění tohoto tématu do škol a současně podnítit debatu o výuce moderní čs. historie. Hlavními cílovými skupinami projektu jsou žáci základních a středních škol, pedagogové, široká odborná i laická veřejnost a v menší míře i vzdělávací organizace v zemích EU.

Díky finanční podpoře z Akce 4 programu Evropa pro občany v letech 2008 až 2012 jsme mohli realizovat řadu aktivit, z nichž se některé staly tradicí a opakují se pravidelně každý rok. V rámci Měsíce filmu na školách například probíhají každoročně filmové projekce a besedy s pamětníky na stovkách škol po celé České republice. Organizujeme literární soutěže či studentské týmové projekty, v nich mladí lidé pátrají po osu-

dech pamětníků komunistické perzekuce. Studenti také od roku 2009 udělují Cenu Příběhů bezpráví za odvážné postoje a činy v době vlády komunistického režimu. Pro pedagogy vydáváme metodické příručky a pořádáme semináře. Pro veřejnost připravujeme výstavy a knihy o období komunistického Československa.

Novým žadatelům bychom určitě doporučili přečíst si průvodce programem a jeho úpravu platnou pro aktuální rok. Oba dokumenty jsou na webu ke stažení v češtině. Pozornost by měl žadatel věnovat zejména prioritám programu (viz 1. kapitola) a psaní žádosti tomu přizpůsobit. Elektronický formulář žádosti je přehledný a srozumitelný. Pokud si budou žadatelé připravovat text nejprve v MS Word, je třeba si hlídat počet slov (tam, kde je omezený). Člověk si tím ušetří zbytečné a zdlouhavé krácení. V případě nejasností či problémů při vyplňování je možné se e-mailem obrátit na helpdesk. Jeho pracovníci jsou milí a ochotni se vším pomoci. Místo písemné odpovědi rovnou volají. ✕

Doba trvání:
1. 10. 2008 – 30. 6. 2009

Výše grantu:
55 000 €

Doba trvání:
1. 10. 2009 – 30. 9. 2010

Výše grantu:
54 980 €

Partnerské organizace:
Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polsko;
Člověk v ohrožení, Slovensko; Upplýsning om
kommunismen, Švédsko; Институт Разум,
Bulharsko

Doba trvání:
1. 10. 2010 – 30. 9. 2011

Výše grantu:
54 996 €

Partnerské organizace:
Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polsko; Člověk
v ohrožení, Slovensko; ORICUM Association,
Rumunsko; MTU Jaan Tõnisson Institute,
Estonsko

Doba trvání:
1. 12. 2011 – 31. 12. 2012

Výše schváleného grantu:
54 915 €

Partnerské organizace:
Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polsko;
Nenápadní hrdinovia, Slovensko

Kontakt:
Kateřina Saporová
katerina.saporova@jsns.cz
608 242 864

Webové stránky:
www.clovekvtisni.cz, www.jsns.cz

Dokumenty, mládež & společnost (Docs, Youth & Society)

Občanské sdružení Dokumenty, mládež & společnost, o. s. bylo založeno v roce 2006 se záměrem vytvářet ve spolupráci s mládeží audiovizuální díla především na témata lidských práv, xenofobie, rasismu apod. V letech 2006-2007 byly organizovány projekce (spojené s besedami) projektu Zmizelí sousedé aneb Pátrání kamerou teenagerů po stopách Židů, které byly realizovány na školách ČR. V letech 2007-2008 připravilo sdružení další projekt s názvem Dcery 50. let a v roce 2009 bylo uskutečněno s podporou Úřadu vlády celkem 14 seminářů pod názvem 50. léta a videosvědectví dětí politických vězňů určených pro učitele a profesory dějepisu z celé ČR. V letech 2010-2011 byl realizován projekt Děti Stalinismu.

PROJEKT

DCERY 50. LET (DAUGHTERS OF THE ENEMY)

TÉMA PROJEKTU

Audiovizuální svědectví dcer politických vězňů 50. let 20. století

Cílem projektu bylo zachytit příběhy žen, jejichž rodiče byli politickými vězni v 50. letech minulého století na území bývalého komunistického Československa. Dosud nezveřejněná svědectví jsou pro pochopení atmosféry oné doby o to cennější, že různé podoby perzekuce tehdejšího komunistického režimu zažívaly tyto ženy jako malé dívky či velmi mladé ženy. Osudy třiceti sedmi žen, dcer politických vězňů v bývalém Československu v období 1948–1960, natáčeli studenti dokumentární tvorby FAMU pod supervizí režisérky paní Heleny Třeštíkové. Z jednotlivých výpovědí vznikl po sestřihu třicetiminutový až hodi-

nový materiál na DVD. Strihem a zvukem jsme zpracovávali více než 100 hodin natočených materiálů.

Cílovou skupinou projektu byla školní mládež ve věku cca 13–18 let (hlavní divácká skupina), vysokoškolští studenti ve věku přibližně 19–30 let nebo ženy ve věku od 60 let a výše – vrstevnice dcer někdejších politických vězňů. Výstupem projektu byl vznik celkem dvaceti DVD se svědectvími dcer politických vězňů 50. let a promítání dokumentů po školách.

Finanční podpora programu Evropa pro občany umožnila realizaci projektu, za což jsme velmi vděční. Po odsouhlasení žádosti jsme zprvu nemohli

Rok přidělení grantu:

2007

Výše schváleného grantu:

25 000 €

Kontakt:

Mirek Vymětal

dmska@dmska.eu, 603 822 181

Webové stránky:

www.dmska.eu

Partnerské organizace:

Centrum orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AVČR; ESoDOc (Evropský sociální dokument); ZeLIG, Itálie

získat první splátku ve výši 12 500 € vzhledem k tomu, že jsme neměli dostatečně velkou finanční garanci v naší neziskové organizaci, která existovala krátkou dobu. Po zaslání žádosti jsme nakonec první padesátiprocentní částku 12 500 € obdrželi. Měli jsme též problémy se spolufinancováním projektu, které se nakonec vyřešilo.

Doporučujeme, aby první splátka byla alespoň sedmdesátiprocentní (je jasné, že nemůže být stoprocentní) – usnadnilo by to hodně komplikací s platbami a finančním cash-flow realizátora projektu. ×

Dokumenty, mládež & společnost (Docs, Youth & Society)

Občanské sdružení Dokumenty, mládež & společnost, o. s. bylo založeno v roce 2006 se záměrem vytvářet ve spolupráci s mládeží audiovizuální díla především na témata lidských práv, xenofobie, rasismu apod. V letech 2006-2007 byly organizovány projekce (spojené s besedami) projektu Zmizelí sousedé aneb Pátrání kamerou teenagerů po stopách Židů, které byly realizovány na školách ČR. V letech 2007-2008 připravilo sdružení další projekt s názvem Dcery 50. let a v roce 2009 bylo uskutečněno s podporou Úřadu vlády celkem 14 seminářů pod názvem 50. léta a videosvědectví dětí politických vězňů určených pro učitele a profesory dějepisu z celé ČR. V letech 2010-2011 byl realizován projekt Děti Stalinismu.

PROJEKT

DĚTI STALINISMU (CHILDREN OF STALINISM)

TÉMA PROJEKTU

Uplatnění audiovizuálních svědectví dcer politických vězňů v Československu a zahraničí + natočení audiovizuálních svědectví synů politických vězňů 50. let a dětí komunistických představitelů židovského původu

Do bezmála 2700 škol (základních, středních i vysokých) z celé ČR byla distribuována DVD se svědectvími dcer politických vězňů včetně metodických materiálů pro pedagogy. Dále byla vyrobena audiovizuální svědectví dětí politických vězňů, komunistů židovského původu (M. Slánské, bratři Šlingů a J. Kavana), a šesti synů politických vězňů 50. let. Cílem projektu bylo především natočit nová (a ve srovnání s prvním pro-

jektem v roce 2008 odlišná) svědectví dětí politických vězňů 50. let. Dalším cílem bylo rozšířit vybraná svědectví dcer do co největšího množství českých škol a různých zahraničních institucí zemí EU. Cílové skupiny projektu byli především žáci základních škol ČR ve věku 12-15 let a středoškolská studenty ve věku 14-19 let, dále pedagogové a návštěvníci institucí z různých zemí EU, které se zapojily do projektu.

Doba trvání:
11. 12. 2009 – 10. 3. 2011

Výše schváleného grantu:
55 000 €

Kontakt:
Zuzana Dražilová
dmska@dmska.eu, 603 822 181

Webové stránky:
www.dmska.eu

Partnerské organizace:
Zváz protikomunistického odboje,
Slovensko; IOHA (International Oral
History Association), Německo

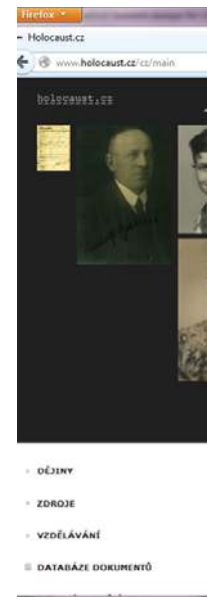

Finanční podpora programu Evropa pro občany umožnila realizaci projektu a jsme za to vděční. Měli jsme velké problémy sehnat spolufinancování na území ČR především jedné části projektu, kterou bylo umístění audiovizuálních svědectví dcer politických vězňů 50. let do zahraničních institucí EU, a proto ji musela organizace hradit ze svých vlastních prostředků.

Doporučujeme, aby první finanční splátka byla alespoň sedmdesátiprocentní, ne-li vyšší (je jasné, že nemůže být stoprocentní). Usnadnilo by to komplikace s platbami a finančním cash-flow realizátora projektu. ×

Institut Tereziánské iniciativy

Institut Tereziánské iniciativy je nezisková organizace zabývající se výzkumem dějin holocaustu (šoa) v českých zemích i v Evropě, připomínáním obětí nacistického vyhlazování a vzděláváním. Na základě zkušenosti holocaustu si klade za cíl vychovávat nastupující generace k toleranci a respektu vůči jiným lidem a k ostražitosti vůči projevům rasismu a xenofobie. Institut vydává odborné i monografické publikace, provozuje vzdělávací portál holocaust.cz, Databázi obětí „konečného řešení židovské otázky“ v českých zemích a Evropě a také provozuje odbornou knihovnu. Institut pracuje také na dokumentačních projektech, jako je např. Tereziánské album – vyhledávání a digitalizace autentických materiálů k jednotlivým obětem holocaustu, a na celé řadě dalších vzdělávacích projektů.

PROJEKT

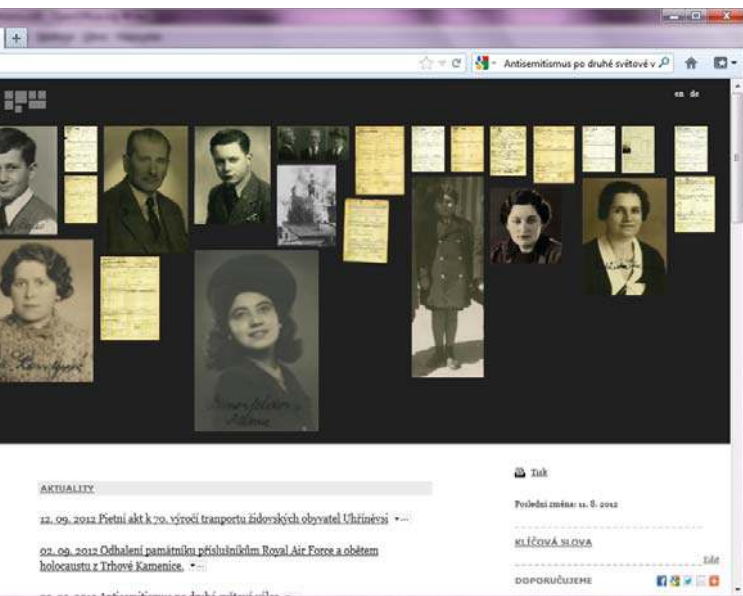
MOZAIKA PAMĚTI (MOSAIC OF MEMORY)

TĚMA PROJEKTU

Modernizace a celkový upgrade vzdělávacího portálu holocaust.cz

Modernizace vzdělávacího portálu holocaust.cz, který doposud představuje nejrozsáhlejší zdroj informací a materiálů o fenoménu holocaustu (šoa) a dějinách židovské komunity u nás v celoevropském kontextu, představuje novou a uživatelům přístupnější tvář internetové aplikace. Mottem modernizace a nové tváře portálu – mozaikou portrétů a autentických dokumentů – odkazujeme na plastičnost a různorodost osudů jednotlivých obětí nacistického bezpráví. Ty totiž tvoří integrální součást naší kulturní identity a je nutné je připomínat. Nová forma portálu zároveň nabízí řadu nových možností v propojování a využívání jeho materiálů – informačních textů s autentickými

dokumenty a fotografiemi, obrazovými prezentacemi, vzpomínkami pamětníků atd. V rámci projektu jsme navíc také provedli celkový upgrade databázového systému, v němž jsou uložena a spravována data a digitalizované dokumenty o jednotlivých osudech obětí holocaustu z českých zemí i Evropy (obsahuje více než 170 000 záznamů). Díky sdílení relevantních materiálů se Židovským muzeem v Praze je nyní možné pracovat s komplexnějšími daty a postupně je také nabízet uživatelům. V novém prostředí portálu je možné nejen mnohem efektivněji a přehledněji vyhledávat jednotlivé materiály, ale i tematické celky. Zároveň je vyhledávání v databázi obětí a nově také v databázi

Doba trvání:
1. 10. 2009 – 31. 12. 2010

Výše schváleného grantu:
54 438 €

Kontakt:
Tereza Štěpková
tereza.stepkova@terezinstudies.cz, 776 743 554

Webové stránky:
www.holocaust.cz

Partnerské organizace:
Židovské muzeum v Praze

digitalizovaných dokumentů více komplexní a přehledné. Připravili jsme také řadu nových materiálů k publikaci a provedli zásadní aktualizaci anglické verze portálu.

Cílovou skupinou projektu je široká veřejnost včetně veřejnosti odborné s důrazem na mladou generaci. To byl i jeden z důvodů modernizace portálu – nabídnout mladým lidem aplikace, na které jsou v současné době zvyklí.

Projekty vyhlášené Evropskou unií se vyznačují kvalitně vedenou agendou a přehlednými podmínkami jak pro žadatele, tak pro příjemce finanční podpory. Stejně tak dobře funguje komunikace s kontaktním centrem. V rámci přiděleného projektu je možné písemně konzultovat případné dotazy nebo žádosti o změny. Stačí jen dobře připravit projekt a věřit jemu i sobě. ×

Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém (ICEJ) – česká pobočka

ICEJ, které organizuje Pochod živých, je křesťanská charitativní a vzdělávací organizace se sídlem v Jeruzalémě zaměřená na budování porozumění a přátelství mezi křesťanskou a židovskou komunitou a na boj proti antisemitismu a všem formám rasismu a xenofobie. Česká pobočka každoročně pořádá sérii veřejných kulturních a diskusních programů pod názvem „Staronová šance“, jejímž vyvrcholením je jarní Pochod dobré vůle Prahou a setkání v prostorách Senátu PČR ve Valdštejnské zahradě. Od roku 2008 ICEJ realizuje na základních a středních školách v celé ČR vzdělávací projekt Světlo paměti zaměřený na výchovu proti předsudkům. Na příkladu konkrétní historické události holocaustu jsou studenti konfrontováni s rasovou diskriminací a jsou vedeni k tomu, aby o ní samostatně uvažovali. Přednášky zajišťují lektori ICEJ vyškolení odborníky Židovského muzea v Praze a Jad Va-šem Jeruzalém. Spolu s Tereziánskou iniciativou pořádáme besedy s pamětníky holocaustu.

PROJEKT

POCHOD ŽIVÝCH (MARCH OF THE LIVING)

TÉMA PROJEKTU

Mezinárodní setkání studentů, Pochod živých a pietní vzpomínka v Osvětimi

Součástí projektu byla návštěva v doprovodu odborníků a pamětníků Auschwitz-Birkenau, místa, které symbolizuje největší genocidu v dějinách. Vedle uctění památky obětí se žáci zúčastnili mezinárodního setkání mládeže z mnoha zemí světa, kde měli příležitost se společně zamýšlet nad tragédií holocaustu a uvažovat o tom, jakým způsobem vznikají předsudky a netolerance ve společnosti. Setkání s vrstevníky z různých etnických, kulturních či náboženských a skupin je zároveň i příležitost učit se respektu k odlišnosti a vést vzájemný dialog.

Projekt byl určen pro žáky středních škol z České republiky, Slovenska a Maďarska. Zúčastnilo se ho

240 žáků, 80 z každé země. Návštěvě bývalého koncentračního tábora v Osvětimi a následně mezinárodní konferenci předcházela práce s žáky v průběhu školního roku v podobě přednášek a besed na téma holocaustu, workshopů či účasti na kulturních akcích. Výstupem byly individuální práce žáků pod vedením jejich učitelů – eseje, grafické ztvárnění apod. Projekt naplňuje cíle programu Aktivní evropská paměť, neboť spojuje zachování historické paměti a uctění památky obětí holocaustu s aktivní prací s mladými lidmi, kterým jsou vštěpovány základní demokratické hodnoty a principy tolerance a lidských práv. Setkání žáků z několika zemí, kteří se zúčastní společného

Doba trvání:
4. 10. 2010 – 17. 6. 2011

Výše schváleného grantu:
24 147 €

Kontakt:
Jaroslav Sloboda
icej@ecn.cz, 272 732 636

Webové stránky:
www.marchoftheliving.eu

Partnerské organizace:
Chevra Žilina, ICEJ, Slovensko;
Elet Menete, Maďarsko

workshopu a navíc mají možnost se poznávat neformálně, podporuje dialog a vědomí kulturní a jazykové rozmanitosti. Zvláště cenná je možnost porovnat rozdílný způsob interpretace nedávných dějin v jednotlivých zemích. Žáci získají širší rozhled a jsou lépe vybaveni čelit populistickým a xenofobním ideologiím.

Pro úspěch projektu má zásadní význam, aby byli žáci připraveni předem. Všechny partnerské organizace jsou proto v kontaktu se školami a učiteli, kteří se zabývají výukou moderních dějin. Ti také zajistí následnou práci s žáky, jimž pomáhají jejich zkušenost zformulovat. Zájem škol soustavně převyšuje možnosti ICEJ. ×

Nakladatelství a vydavatelství Větrné mlýny

Větrné mlýny je nakladatelství a kulturní agentura se širokým záběrem aktivit. Kromě vydávání knih a magazínu RozRazil se věnuje organizaci festivalu Měsíc autorského čtení, který se koná ve čtyřech městech ze tří zemí střední Evropy. Kromě literárních aktivit se agentura zabývá produkcí audiovizuálních děl (dokumentární cykly Evropa jedna báseň nebo program Čtenářský deník vysílaný Českou televizí, filmy Král nic nedělá v režii Jana Gogoly ml. o básníku Petru Královi a Pupek nebe v režii Radima Procházky o současném stavu běloruského básnictví a společnosti). Spolu s občanským sdružením Centrum pro kulturu a společnost se podílí na aktivitách s cílem rozvoje společnosti – např. projekt Journey Across Europe, který pohledem čtyř prominentních evropských literátů mapuje současnou podobu a diverzitu evropské společnosti (www.acrosseurope.eu), nebo projekt Alien in my space, jenž se prostřednictvím umění a kulturních akcí snaží o snižování rasové a národnostní nesnášenlivosti v důsledku ekonomické a politické migrace v Evropě. V současné době se Větrné mlýny podílí na několika mezinárodních projektech zabývajících se dokumentací fenoménů evropské společnosti, a to jak z pohledu současného, tak historického. Partnerské organizace byly do projektu přizvány na základě předešlé spolupráce.

PROJEKT

CESTY PAMĚTI (MEMORIAL TRAILS)

TÉMA PROJEKTU

Zaznamenávání historických událostí průběhu 20. století formou dokumentace individuální paměti za použití uměleckých prostředků na jejich šíření

Projekt Cesty paměti se zabývá uměleckým dokumentováním historické události známé pod názvem Brněnský pochod smrti. Cílem bylo zaznamenat nejen svědectví žijících pamětníků, kterých je dnes již minimum, ale také přinést svědectví i jejich dětí, příbuzných a dalších lidí, kteří se s problematikou Brněnského pochodu smrti, tedy odsunu a vyhnání německy mluvícího obyvatelstva, dostali do kontaktu. Z toho důvodu bylo zvoleno umělecké zpracování těchto svědectví, jako jsou

literárně-odborné eseje a audiovizuální medailony, popisující kontext a průběh této historické události. Umělecký a neakademický přístup k problému umožnil dokumentovat emoce, prožitky, individuální reflexe a svědectví. Vznikla tak publikace Brněnský pochod smrti, která je souborem literárních esejů od Jiřího Kratochvíla, rodinného příslušníka přímých svědků těchto událostí, české prozaičky Kateřiny Tučkové, která za román Vyhnání Gerty Schnirch, popisující pochod smrti, získala prestižní literární

Rok přidělení grantu:

2010

Výše schváleného grantu:

54 000 €

Kontakt:

Petr Minařík

minarik@vetrnemlyny.cz, 734 319 014

Webové stránky:

www.vetrnemlyny.cz/cestypameti

Partnerské organizace:

Kulturpark 3000, Německo; Romské muzeum, Moravské zemské muzeum, ČR; Furia Film, Slovensko

ocenění Magnesia Litera 2010, a esej rakouského spisovatele Martina Pollacka, který se ve svém literárním díle zaměřuje na témata spoluúčasti na historických událostech 20. století. Součástí publikace je také esej Oty Filipa, kterou publikoval v roce 1990 v deníku Frankfurter Allgemeine Zeitung a byla vůbec prvním reportážním svědectvím publikovaném na západě o této události.

Na stránkách projektu www.vetrnemlyny.cz/cestypameti je možné zhlédnout krátké audiovizuální medailony, ve kterých se ke kontextu této tragické události vyjadřují jak potomci jejích přímých účastníků, tak i osobnosti veřejného života. ×

OPONA

Obecně prospěšná společnost OPONA byla založena na podzim roku 2007, v době 20. výročí pádu železné opony – události, která zásadním způsobem ovlivnila životy lidí v zemích bývalého socialistického bloku a otevřela před nimi zcela nové možnosti. V současné době se společnost OPONA zabývá realizací kulturně-vzdělávacích projektů pro žáky vyšších ročníků ZŠ, také studentů SŠ a širokou veřejnost. Tematicky se projekty zaměřují na komunistickou minulost, lidská práva a podporu demokracie.

FUTURAMA

Historické momenty v dějinách zemí EU, zejména ve Visegradském regionu, a způsob jakým totalitní zkušenost utvářela jejich evropskou identitu

FUTURAMA je vzdělávací program, který zážitkovou formou seznamoval studenty s obdobím komunismu. Účastníci projektu si mohli na konkrétních problémech vyzkoušet, co to znamenalo žít v době nesvobody. Součástí programu byly také dokumenty z cyklu Báječná léta bez opony, kde mladí lidé zpovídali české osobnosti, které v době zrodu demokracie stály na prahu dospělosti, a zjišťovali, jaké to bylo být studentem v době totality. Po každém promítání vždy následovala diskuse.

Součástí projektu byla také interaktivní hra KOM-KOM aneb Totalita v kostce, kde byli studenti stavěni

před rozhodnutí, která museli za minulého režimu řešit jejich rodiče, a nést za ně zodpovědnost. Hra odkazovala na projekt Trenažér totality, plánovaný interaktivní zážitkový prostor, který má simulovat život lidí v tzv. východním bloku v období od roku 1945 do roku 1989.

Součástí programu byly i pracovní listy, slovníček základních pojmů a časová osa, které mohly sloužit i jako učební pomůcky v navazujících vzdělávacích školních aktivitách. Primární cílovou skupinou projektu byli žáci vyšších ročníků základních škol a studenti středních škol, nicméně několik programů se

Doba trvání:
1. 10. 2009 – 30. 9. 2010

Výše schváleného grantu:
44 500 €

Kontakt:
Pavla Kantnerová
pavla.kantnerova@oponaops.eu, 777 149 313

Webové stránky:
www.oponaops.eu

Partnerské organizace:
STRIM, Polsko

uskutečnilo i pro širokou veřejnost. Akce probíhaly v Praze, Bratislavě, Krakově, Budapešti a Berlíně.

Tím, že se FUTURAMU podařilo realizovat jako mezinárodní projekt, bylo možno srovnat úroveň znalostí studentů v jednotlivých zemích, jejich názory a pohledy na minulost. Komunikačními jazyky projektu byla čeština (v ČR a na Slovensku) a angličtina (ve zbývajících zemích). Komunikace se studenty v angličtině se bohužel ukázala jako limitující faktor. Pro další realizaci projektu by tak bylo třeba získat buď více finančních prostředků pro překlady do jazyků zúčastněných zemí, nebo oslovit partnerské organizace, které by byly schopné zajistit projekt v jednotlivých zemích v rodném jazyce. ✕

Památník Lidice

Posláním organizace Památník Lidice je péče o trvalé uchování vzpomínky na vyhlazení obcí Lidice a Ležáky a jejich občany, kteří se v roce 1942 stali obětí nacistického násilí, a uchování jmen vyhlazených obcí jako celosvětových symbolů obětí válečných zločinů. Památník Lidice se současně stará o památku utrpení Romů internovaných v bývalém cikánském táboře v Letech. K tomu účelu Památník Lidice pořádá besedy s pamětníky, semináře pro pedagogy, programy pro školy, mezinárodní kongresy, stejně jako pravidelná setkání nejen přátel a příznivců Památníku Lidice.

MEZINÁRODNÍ KONGRES „SOUČASNÁ HROZBA NEONACISMU A PROJEVY XENOFOBIE“ (INTERNATIONAL CONGRESS “THE CURRENT THREAT OF NEO-NAZISM AND XENOPHOBIA)

PROJEKT

TÉMA PROJEKTU

Mezinárodní kongres o problematice současné hrozby neonacismu a projevů xenofobie

Památníky v místech, která byla postižena nacistickou zvěří, se snaží uchovat historickou paměť na tyto události pro další generace a jedním ze způsobů, jak toho docílit, je pořádání pravidelných setkání. Památník Lidice organizoval v roce 2008 mezinárodní kongres, kterého se vedle 35 zahraničních delegací z celé Evropy zúčastnily delegace z Lidic, Ležáků a Ploštiny, dále hosté z Českého svazu bojovníků za svobodu, Federace židovských obcí v Praze, Konfederace politických vězňů, Klubu autorů literatury faktu, Památníku Terezín a dále studenti Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Gymnázia Jana Palacha z Mělníka,

Gymnázia Edvarda Beneše z Kladna a Přírodního gymnázia z Prahy. Hlavním cílem pořádání kongresu, který započal na půdě FF UK v Praze a pokračoval v Lidicích a Ležákách, bylo upozornit na skutečnost, že hrozba ze strany neonacistů a dalších extremistických hnutí není jen otázkou minulosti. Je důležité připomínat si okolnosti, které vedly k tragédiím odehrávajícím se během druhé světové války, a vést analogii s dnešní dobou, jelikož jsou to otázky stále aktuální.

Organizaci kongresu ztěžovalo zejména složení účastníků – kombinace cizinců z různých evropských

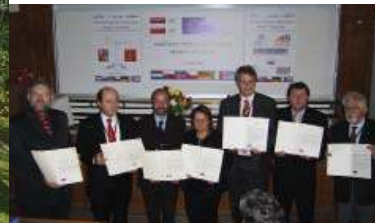
Doba trvání:
1. – 4. 10. 2008

Výše schváleného grantu:
22 149 €

Kontakt:
Milouš Červencel
cervencel@lidice-memorial.cz, 603 204 104

Webové stránky:
www.lidice-memorial.cz

Partnerské organizace:
Ministerstvo kultury České republiky, Česko-
německý fond budoucnosti, Filosofická fakulta
Univerzity Karlovy v Praze, Senát Parlamentu
České republiky, Aktuelles Forum, Muzeum
romské kultury, Klub autorů literatury faktu,
Nadační fond obětem holocaustu, Hlavní město
Praha, Czech Oral History Association

států a pamětníků v pokročilém věku, stejně jako rozdílné národní zvyky ztěžovaly dodržování časového harmonogramu. Další problematický moment byl jednací jazyk kongresu, kdy jsme zajišťovali tlumočení do třech cizích jazyků (angličtina, němčina, italština). Do budoucna by bylo účelnější zvolit pouze jeden jednací jazyk. ×

Post Bellum

Post Bellum je nezisková organizace, která se od roku 2001 systematicky věnuje zaznamenávání vzpomínek pamětníků vypovídajících o zkušenostech jednotlivců s evropskými nedemokratickými režimy 20. století, přičemž do dnešní doby se podařilo zaznamenat a zpracovat více než 2000 svědectví. Dokumentování doby nesvobody je jen první část práce Post Bellum. Druhá neméně důležitá činnost spočívá ve zprostředkování příběhů pronásledovaných lidí české i mezinárodní veřejnosti. Od roku 2008 je Post Bellum hlavním koordinátorem mezinárodního internetového archivu Paměť národa (www.pametnaroda.cz), v němž jednotlivci i instituce z celého světa zpřístupňují výsledky svých projektů orální historie. Post Bellum je také autorem oblíbeného rozhlasového dokumentu Příběhy 20. století, organizuje výstavy (mj. 2010 – My jsme to nevzdali, 2012 – Atentát na Heydricha), vydává knihy (mj. 2011 – kniha komiksů Ještě jsme ve válce) a hledá nové cesty, jak veřejnosti přiblížit naše nedávné dějiny (např. mobilní aplikace Paměť národa v mobilu z roku 2011).

PROJEKT

PŘÍBĚHY 20. STOLETÍ (STORIES OF THE 20TH CENTURY)

TÉMA PROJEKTU

Natáčení vzpomínek pamětníků a jejich zveřejňování
v mezinárodní databázi Paměť národa

V rámci projektu Příběhy 20. století zaznamenáváme vyprávění pamětníků, kteří byli svědky důležitých událostí neklidného uplynulého století. Mezi těmi, kteří nám svěřili svůj životní příběh, jsou váleční veteráni, vězňové koncentračních táborů, političtí vězni z dob nacismu i komunismu, představitelé odboje či členové hnutí, která se aktivně stavěla proti porušování základních práv a svobod nedemokratickými režimy.

Zpracováním životních osudů konkrétních lidí a jejich zpřístupněním chceme veřejnosti představit nejen hrdiny všedních dnů, ale zároveň ukázat, jakým, mnohdy drastickým způsobem zasahovaly ne-

demokratické režimy do života nevinných lidí. Záměrem projektu je i snaha zdůraznit nezastupitelnost aktivního nasazení jednotlivce v zápase o svobodu a demokracii, která je nadčasová. Vzhledem k tomu, že dějiny střeoevropských a východoevropských zemí spojuje společný osud, a to ať se jedná o druhou světovou válku nebo dobu sovětského impéria, spolupracovali jsme tedy na projektu podpořeném z programu Aktivní evropská paměť s partnerskými organizacemi na Slovensku a v Rumunsku.

V rámci projektu bylo zaznamenáno 190 svědectví, která byla textově zpracována, částečně přeložena do

Doba trvání:
1. 10. 2009 – 30. 9. 2010

Výše schváleného grantu:
42 893 €

Kontakt:
Jan Polouček
jan.poloucek@postbellum.cz

Webové stránky:
www.pametnaroda.cz

Partnerské organizace:
Ústav paměti národa, Slovensko; The Institute
for the Investigation of Communist Crimes and
Memory of the Romanian Exile, Rumunsko

angličtiny a následně ve zvukové podobě s fotografickým doprovodem uložena v internetovém archivu Paměť národa. Tím však naše práce neskončila a svědectví získáváme a zpracováváme i nadále. V současné době obsahuje archiv zpracované osudy již 1450 pamětníků z 27 různých českých i zahraničních projektů a stále se rozrůstá. Díky podpoře programu Aktivní evropská paměť se v roce 2013 chceme spolu s partnery z Německa, Slovenska, Maďarska, Rumunska a Chorvatska věnovat fenoménu železné opony, včetně zasazení napínavých příběhů do míst, kde se odehrály.

Novým zájemcům, kteří se chtějí do projektu zapojit, doporučujeme, aby nepodcenili dobu nutnou k jeho přípravě, a to zejména k vyhledání vhodných zahraničních partnerů, se kterými je třeba závazně a přesně domluvit povinnosti vyplývající z projektu. Při jeho realizaci je pak nutno dbát na dodržování předem dojednaného časového harmonogramu. ×

Romano džaniben

Romano džaniben je občanské sdružení, jehož hlavní činnost spočívá ve vydávání stejnojmenného akademického časopisu a od roku 1994 vycházejí na jeho stránkách texty, které se věnují kultuře, jazyku a historii Romů se zvláštním zřetelem na témata nejnovějších dějin. V rámci další publikační činnosti sdružení byl například v roce 2008 vydán překlad knihy rakouské olašské autorky Ceiji Stojky Žijeme ve skrytu. Sdružení se však věnuje také vzdělávacím aktivitám. V letech 2008-2009 realizovalo projekt Holocaust Romů a Sintů ve výuce, na nějž od roku 2010 navazuje projekt Dějiny Romů ve výuce. V rámci tohoto programu vznikly webové stránky www.krajinoupribehu.cz, které poskytují pedagogům ZŠ a SŠ příručku k výuce romské historie v podobě interaktivních map. Součástí projektu jsou pak také interkulturní dílny pro žáky.

DĚJINY ROMŮ VE VÝUCE (HISTORY OF THE ROMA IN THE CLASSROOM)

PROJEKT

TÉMA PROJEKTU

Zapojení témat z romské historie do výuky na školách

Projekt Dějiny Romů ve výuce poskytuje učitelům základních a středních škol dostupný a srozumitelný didaktický materiál s metodickou podporou, který na základě moderní historie Romů na území ČR a SR (holocaust – současnost) tematizuje aktuální celospolečenské problémy. Výstupem projektu je portál www.krajinoupribehu.cz s interaktivními mapami, kde jsou zpracovány jednotlivé příběhy romské historie spolu s metodickými postupy, jak tyto materiály využít při výuce. Hlavním cílem projektu je přístupnou formou, na základě práce s těmito mapami, umožnit žákům ZŠ a SŠ uvažovat v souvislostech o procesech exklu-

ze, které probíhají ve společnosti, a jejich celospolečenských důsledcích. U žáků chce projekt aktivovat schopnost kriticky uvažovat o aktuálních problémech otevřené i skryté xenofobie, dalších netolerantních postojích k ostatním členům naší společnosti, i o problémech souvisejících s touto problematikou. Kromě práce s mapami vedou k naplnění tohoto cíle také interkulturní dílny, kde se mají studenti možnost osobně setkat s romskými informátory a pomocí orálně historických metod zaznamenat jejich životní příběh. Web nabízí v současné době zhruba 30 zpracovaných historických příběhů včetně metodické podpory, ale

Rok přidělení grantu:

2010

Výše schváleného grantu:

18 550 €

Kontakt:

Jana Rejžková

rejzkova@dzaniben.cz, 777 653 433

Webové stránky:

www.dzaniben.cz, www.krajinoupribehu.cz

i další informace vztahující se k tématu romské historie či pozvánky na související kulturní akce.

Projekt proběhl vcelku bez problémů, ale narazili jsme na pár drobností, na které by měl každý nový žadatel dopředu myslet a počítat s nimi. Trochu problematické může být financování v eurech, zejména s ohledem na průběžné změny kurzu a přepočítávání na české koruny. Dále bychom doporučili spolupracovat s národním koordinátorem programu, který může organizaci pomoci s organizačními i rozpočtovými záležitostmi. V případě našeho projektu jsme však tuto informaci o existenci koordinátora neměli, a tak do budoucna navrhujeme jeho propagaci. ×

Ústav pro studium totalitních režimů

Ústav pro studium totalitních režimů je státní instituce, jejíž náplní je zkoumat období nesvobody a komunistické totalitní moci, zejména činnost orgánů státu, jeho bezpečnostních složek, činnost Komunistické strany Československa, jakož i dalších organizací založených na komunistické ideologii, analyzovat příčiny a způsob destrukce právního státu v období komunistické totality a dokumentovat životní osudy osob, které byly nějakým způsobem účastny dění v uvedeném období, ať už na straně režimu, nebo v odporu proti němu.

20 LET POTÉ: 20 YEARS AFTER: (CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COMMUNIST REGIMES AS A SHARED LEGACY)

PROJEKT

TÉMA PROJEKTU

Mezinárodní konference o vyrovnávání se s nedemokratickou minulostí ve střední a východní Evropě

Cílem projektu byla realizace mezioborové vědecké konference zaměřené na dědictví nedemokratické minulosti zemí střední a východní Evropy. Mezinárodní konference byla organizována v rámci předsednictví České republiky v Radě Evropy a soustředila se především na otázky paměti, vyrovnávání se s totalitní minulostí a komparaci zkušeností v tomto ohledu v jednotlivých státech Evropy; dále se zabývala otázkou amnestie, lustračních zákonů, odškodnění obětí apod. V pěti panelech vystoupili se svými referáty badatelé z České republiky, Slovenské republiky, Polska, Maďar-

ska, USA, SRN, Rakouska, Kanady, Slovinska, Rumunsko, Bulharska, Velké Británie, Austrálie a Ukrajiny.

Konference byla určena především širší odborné veřejnosti (sociální vědci, historikové, badatelé) a studentům (středních a vysokých škol). Účastnili se jí ale i pamětníci a další odborná i laická veřejnost, zástupci kulturních institucí nebo státní správy. Široká veřejnost byla oslovena prostřednictvím médií, která o konferenci referovala (mj. ČT24, ČT1, ČRo, MF Dnes, iDNES.cz). Pro vědeckou obec byl určen sborník z konference.

Doba trvání:
1. 10. 2009 – 30. 9. 2010

Výše schváleného grantu:
17 025 €

Kontakt:
sekretariat@ustrcr.cz

Webové stránky:
www.ustrcr.cz/cs/mezinarodni-konference-20-years-after

Partnerské organizace:
Institute for the History of the 1956 Hungarian Revolution, Maďarsko; Hannah Arendt Center in Sofia, Bulharsko; Institute for the Investigation of the Crimes of Communism, Rumunsko; Historical Institute of the Slovak Academy of Science, Slovensko; Study Centre for National Reconciliation, Slovinsko

Hlavním přínosem projektu byla internacionalizace problému vyrovnávání se s minulostí, oslovení široké veřejnosti, včetně popularizace v ČR dosud málo známých témat, a interdisciplinární setkání různých oborů nad společnými tématy, která se týkala totalitní minulosti (právo, divadelní věda, historiografie, pedagogika, politologie, filosofie, sémiotika, filmová studia). Velmi pozitivní byl ohlas na pořádání konference, zejména vysoký zájem vědců z EU, USA a Kanady, a to díky atraktivnímu tématu a široké publikaci akcí (vybíralo se z devadesáti přihlášených).

S ohledem na naši zkušenost s organizací konference by bylo třeba do budoucna v programu podobně zaměřených aktivit dát větší prostor diskusi. Pro zvýšení efektivity konferenčních projektů pak zjistit (například formou dotazníku) zpětnou vazbu účastníků – odkud se lidé o konferenci dozvěděli, proč se rozhodli konference zúčastnit, jaký byl její hodnotový přínos apod. ×

Zapomenutí

Občanské sdružení Zapomenutí je nezávislou občanskou organizací, jejíž hlavní náplní je podpora alternativním vzdělávacím aktivitám českých škol a zprostředkování spolupráce českých žáků a veřejnosti s lidmi, kteří byli pronásledováni v době nacistické a komunistické totality. Naši snahou je propojit aktivity českých dětí i dětí v zahraničí s pamětníky, kteří jsou ochotni předat své zkušenosti z období totality nejmladší generaci. V roce 2008 byla organizace oceněna Zlatou hvězdou EU za aktivní občanství. Na projekt Zmizelí sousedé jsme v roce 2010 navázali projektem nazvaným Stopy totality, který je zaměřený na 50. léta minulého století.

ZMIZELÍ SOUSEDÉ (NEIGHBOURS WHO DISAPPEARED)

PROJEKT

TÉMA PROJEKTU

Změna postojů k odlišnostem, lidská práva

Projekt Zmizelí sousedé vybízí mladé lidi k pátrání v jejich bydlišti po sousedech židovského původu, kteří zmizeli v období druhé světové války. Setkáním se svědky a pamětníky událostí nebo jejich potomky, případně konfrontací s nahranými výpověďmi, fotografiemi či osobními vzpomínkami, nabývá historie zcela konkrétního osobního rozměru. Projekt je metodickou inspirací, jak zpracovat období holocaustu v souladu s rámcovým vzdělávacím programem MŠMT, a zároveň výzvou k setkání s poslední generací svědků nacistického vyhlazování. Tento projekt byl v roce 2008 Evropskou komisí oceněn jako občanská

aktivita hodná následování a jako příklad dlouhodobého společenskovedního projektu. Od roku 2005 (pod názvem II. fáze – Pocta dětským obětem holocaustu) je projekt více zaměřen na pátrání po osudech dětí a mladých lidí a klade také větší důraz na autorské zpracování výstupů samotnými studenty. Vzniklo tak postupně více než 20 panelů, které putují v několika kopiích po České a Slovenské republice. V překladu výstava putuje i po zahraničních školách, v Evropě i v Americe.

Náš projekt vyplnil zejména na počátku (v roce 1999) mezeru ve výuce dějin 20. století. Přes prvotní

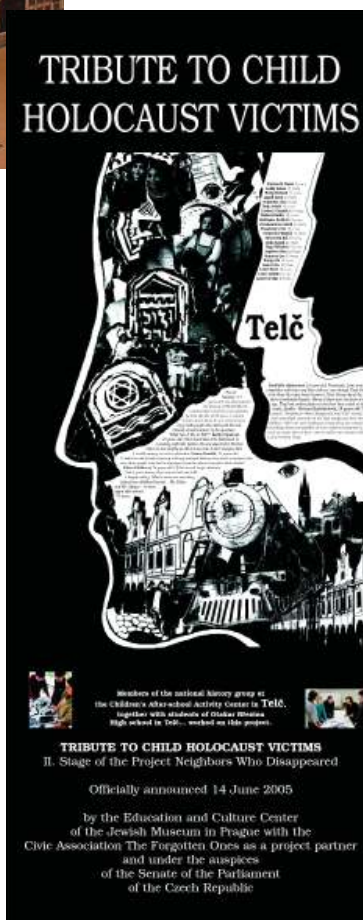
Roky přidělení grantů:
2007; 2009; 2010

Výše schváleného grantu:
24 880 €; 25 000 €; 22 000 €

Kontakt:
Marta Vančurová
martavan@gmail.com, 603 147 074

Webové stránky:
www.zmizeli-sousedede.cz

Partnerské organizace:
Židovské muzeum v Praze

nezájem shora o zdůraznění období holocaustu ve výuce dějepisu měli učitelé i žáci o toto téma enormní zájem. I přes náročnost projektu doporučujeme oslovovat vždy celou třídu (učitelé mají tendenci v obavě z náročnosti projektu jím pověřovat jen vybrané žáky), protože projekt využívá alternativní postupy (vrstevnické učení, činnostní vzdělávání atd.), a tak podchytí často i ty, které jinak výuka nebaví. ×

Židovské muzeum v Praze

Židovské muzeum v Praze (ŽMP) je jednou z nejvýznamnějších kulturních institucí svého druhu v Evropě, jehož sbírkový fond čítá na 40.000 předmětů, knihovni pak na 100.000 svazků. Hlavní náplní činnosti muzea jako kulturní instituce je tvorba, doplňování, odborná správa, shromažďování a prezentace muzejních sbírek. Dále pak doplňování a správa knihovního a archivního fondu, vědecká, osvětová, publikační, vydavatelská, vzdělávací a kulturní činnost, týkající se judaismu, Židů a jejich historie v Čechách a na Moravě.

DATABÁZE VÝPOVĚDÍ OBĚTÍ A SVĚDKŮ HOLOCAUSTU (THE DATABASE OF TESTIMONIES FROM HOLOCAUST SURVIVORS AND WITNESSES)

PROJEKT

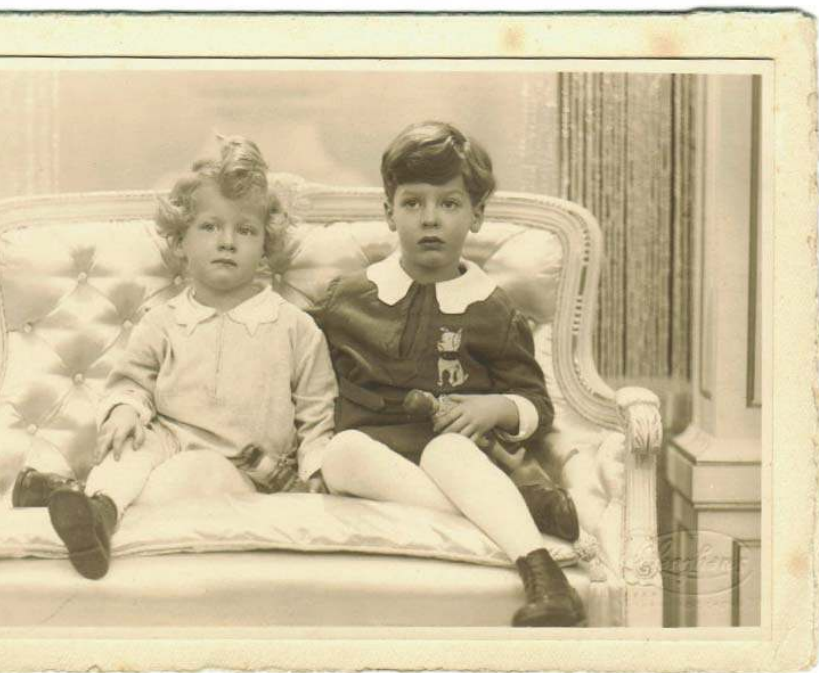
TÉMA PROJEKTU

Vytvoření nové databáze rozhovorů s pamětníky holocaustu

ŽMP od počátku 90. let 20. století systematicky nahrává rozhovory s pamětníky holocaustu (šoa) a usiluje o to, aby se jejich zkušenost stala součástí české i evropské historické paměti. Jedná se o jeden z prvních rozsáhlých projektů orální historie v České republice. Výsledkem tohoto projektu je unikátní sbírka svědectví, která je využívána historiky, novináři či školami.

Před realizací projektu byly přepisy rozhovorů a stručné informace o nich uloženy v jednoduché databázi, která již nevyhovovala potřebám badatelů

a pracovníků Židovského muzea. V rámci projektu byly rozhovory (jejich popisná metadata, audio nahrávky a přepisy) převedeny do moderní databáze založené na programu CollectiveAccess, jež umožňuje efektivní správu dat, lepší zpřístupnění veřejnosti (které je ovšem kvůli ochraně osobních dat možné pouze v ŽMP) a především propojování s autoritními slovníky a dalšími daty ŽMP (například archivními dokumenty nebo informacemi o obětech holocaustu). Samotné přepisy rozhovorů byly převedeny do strukturovaného formátu XML, který umožňuje při-

Doba trvání:
1. 10. 2008 – 30. 9. 2009

Výše schváleného grantu:
29 250 €

Kontakt:
Michal Frankl
michal.frankl@jewishmuseum.cz

Webové stránky:
www.jewishmuseum.cz

mo v textu označit jednotlivá klíčová slova, místa nebo osoby. V rámci projektu byly také digitalizovány a nově katalogizovány fotografie a další dokumenty, které narátoři ŽMP při nahrávání rozhovorů dali k dispozici.

Z naší zkušenosti s tímto i s dalšími obdobnými grantovými programy bychom novým žadatelům doporučili především pečlivě zvážit, co je možné v rámci jednoletého projektu realizovat. Je třeba již dopředu realizaci projektu dobře naplánovat a případně personálně připravit. ×

Živá paměť

Živá paměť je obecně prospěšná společnost, která byla založena v prosinci roku 2003 pracovníky Kanceláře pro oběti nacismu Česko-německého fondu budoucnosti. Mezi hlavní cíle společnosti patří péče o společný odkaz osob pronásledovaných totalitními režimy a s tím spojená informační, vzdělávací a dokumentační činnost, dále poskytování poradenských a asistenčních služeb osobám, které byly pronásledovány totalitními režimy a zprostředkování dialogu mezi mladou generací a posledními žijícími svědky nacistického pronásledování.

UČENÍ SE Z HISTORIE (TEACHING REMEMBRANCE – LIVING HISTORY OF HOLOCAUST LEGACIES IN THE CLASSROOM)

PROJEKT

TÉMA PROJEKTU

Zpřístupnění audiovizuálních svědectví pamětníků nacistické perzekuce a jejich využití ve vzdělávání

Náplní projektu bylo především zpřístupnění audiovizuálních nahrávek obětí nacistické perzekuce, které byly pořizeny v rámci dokumentačních projektů zaměřených na orální historii. Součástí projektu se stala výuková multimediální pomůcka pro učitele (DVD) s názvem Učení se z historie – Nacistická perzekuce obyvatelstva českých zemí během 2. světové války, která je určena pro výuku dějepisu a dalších humanitních předmětů na středních školách. Pomůcka je zaměřena na nacistickou perzekuci obyvatel protektorátu v kontextu klíčových historických událostí, včetně vykořisťování obyvatelstva českých zemí for-

mou nucené práce. Příručka obsahuje dosud nepublikované výpovědi přeživších obětí nacistického pronásledování. Pamětníci popisují otrockou práci vězňů v koncentračních táborech, ghettech a jiných vězeňských zařízeních, pronásledování z rasových, politických, náboženských důvodů a další. Vysvětleny jsou mocenské mechanismy vedoucí k totálnímu nasazení obyvatel českých zemí a rasovému pronásledování židovského a romského obyvatelstva. Výukový materiál je doplněn rozsáhlou obrazovou přílohou a mapami pracovních výchovných táborů a pobočných koncentračních táborů na českém a moravském území.

Doba trvání:
1. 10. 2009 – 15. 11. 2010

Výše schváleného grantu:
14 105 €

Kontakt:
Pavel Voves
info@zivapamet.cz , 224 872 737

Webové stránky:
www.zivapamet.cz

Partnerské organizace:
IFAG Vienna, Rakousko

Cílem projektu je přispět k hlubšímu poznání fungování totalitních režimů a na příkladu nacistického Německa odsoudit jakoukoliv diskriminaci a potlačování lidských práv. Projekt se zaměřil na mladou generaci a přispěl ke zkvalitnění výuky společenských věd a dějepisu na středních školách. Výuková pomůcka byla rozeslána do všech středních škol a gymnázií v ČR a současně proběhla její prezentace v krajích ve spolupráci se školskými odbory krajských úřadů. Cílovou skupinou projektu byli tedy především studenti a pedagogové středních škol v ČR, dále pamětníci 2. světové války.

Z naší zkušenosti s čerpáním grantu bychom chtěli upozornit na náročnost administrace celého projektu a na straně druhé na velmi dobrou komunikaci s Evropskou komisí v případech, které se týkaly náhlých změn v realizaci projektu.

Tip pro nové žadatele: Pečlivé naplánování časového harmonogramu projektu. Počítat s nečekanými událostmi v průběhu projektu. ✕

Euroskop.cz
Eurofon 800 200 200
Eurocentra

Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR

Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky je součástí Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. Usiluje o to, aby se zlepšil systém informování o evropských záležitostech, věnuje se rozvoji efektivní sítě informačních center a vydává informační materiály zaměřené na evropská témata.

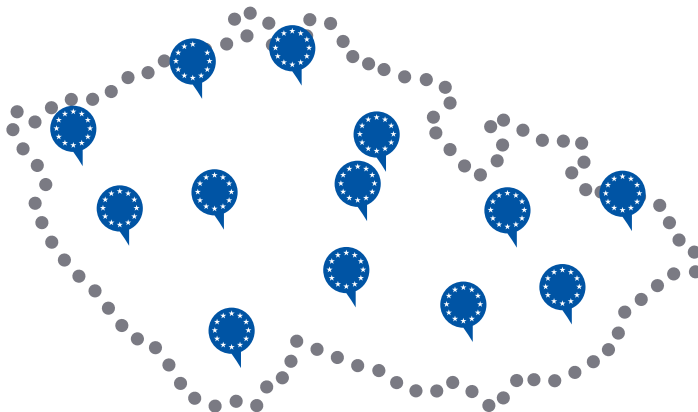
Základním komunikačním nástrojem je Integrovaný informační systém, který tvoří Euroskop, Eurofon, Eurocentra:

Internetový portál Euroskop.cz
oficiální internetový zdroj informací o EU

Bezplatná linka Eurofon 800 200 200
informace o EU, dostupné z pevné i mobilní sítě
v celé České republice

Regionální Eurocentra
sít třinácti informačních center v každém
krajském městě

EUROCENTRA

Eurocentra:

- Pořádají semináře a besedy o aktuálním dění v Evropské unii.
- Poskytují bezplatné přednášky o Evropské unii a členství ČR v EU pro žáky základních a studenty středních škol.
- Informují o možnostech čerpání z fondů EU.
- Provozují knihovny s tematickou literaturou k prezenčnímu studiu.
- Zdarma poskytují informační brožury a publikace.

Eurocentra jsou v každém krajském městě!

Přehled jednotlivých akcí je k nalezení na webových stránkách www.euroskop.cz/eurocentra

Staňte se fanouškem Eurocenter na Facebooku!

EUROSKOP.CZ

EUROFON
800 200 200

EUROCENTRA

